

Barki Gergely

AZ OKTOGONTÓL A NYOLCAKIG

A NYOLCSZÖG TÉRTŐL GOMBOSSZEGIG

„A különös utakon járó időjárásjelentés ilyenkor nem a Meteorológiai Intézettől érkezett, hanem szigorúan titkos anyagként futár vitte az újságok szerkesztőségeibe, ahol a főszerkesztő kötelessége volt, hogy a valódit még lapzárta előtt lecserélje a hamisra.

Amikor márciusban a nap a kos jegybe lép és közeleg a nap-éjegyenlőség kivételes órája, az elemek bizony elég gyakran összezsapnak.

Hirtelen nyolc fokot zuhant a hőmérő higanyszála, csaknem fagyott ismét. Valami rettenetes történt a hivatalos ünnepség színhelyén, ám erről még senki semmi közelebbit nem tudott. Duzzadt fellegek rohantak az égen, kivilágosodott, elsötétedett, permet csapódott, lecsorgott, jeges szélrohamokban rázkódtak a csukott ablakok. Az üres pesti utcák fölött csapzottan csapkodtak az ünnepi zászlók, két vörös között a nemzeti.”

(Nádas Péter: *Párhuzamos történetek*, I/50.)

Kedves Péter,

ülök a vonaton Bécs felé. A kiállítást már megrendeztük, most már csak finomítani megyek, hiszen holnap lesz a vernissage (hál’ istennek ezúttal nem fogják lakkozni a képeket). Hallom, hogy a Te kiállításod is megnyílt Zugban, méghozzá nagy sikerrel. Hiányoljuk az előlünk elvitt Nyolcacos képeket, ugyanakkor örülök annak, hogy a „fiúk” nem csak Ausztriában „népszerűsödnek”, de Általad Svájcban is, mindamelllett, hogy Kölnben a Sonderbund centenáriumi kiállításán is főművek képviselik őket augusztus vége óta.

A mi bécsi Kunstforum-os kiállításunkon viszont láthatsz majd olyan festményeket, amelyeket sem Pécsen, sem Pesten nem láthattál. Mindjárt az első terem első képe egy korábban ismeretlen Czóbel mű, melyen az Oktogon egy meglehetősen nehezen felismerhető szeglete látható sűrű hóesésben 1906. március 15-én. (XXIX. tábla)

Gondolom, erre felkaptad a fejed!

Már sajnálom is, hogy elárultam, mit ábrázol a kép, jobb szerettem volna látni egy közös tárlatlátogatás alkalmával, ahogy felfedezed a számodra oly ismerős helyszínt.

Hogy az Oktogonhoz sokkal több közöd van (volt), mint amennyi a *Párhuzamos történetek*ből számomra kiderült, azt csak mostanában tudtam meg Markója Csilla révén, főleg egy régi önéletrajzodból, de a kép előkerülése és regényed közötti - no meg a Nyolcakhöz és nem utolsó sorban kettőnkhez fűződő - ezerszálú kapcsolat olyan érzéssel telített el, mint amikor első alkalommal szakította szét a tudomat a végtelenség, a mindenség és annak felfoghatatlansága, hogy minden mindennel összefügg.

Jól emlékszem, koraőszi, még bársonyosan meleg délután volt, rendszeres szombati túrázásunk pihenőjében nagyapámmal hanyatt dőltünk valahol Csömör határában az erdő szélén. 10-11 éves lehettem. Ki akartam bújni a bőrből, mert majd beleőrültem az addig soha nem tapasztalt tértágulás érzetébe, a hirtelen megvilágosodásba: nincs lezárva a világegyetem. Kell, hogy létezzen a végtelen. Beszélgettünk. Szinte hipnotikus állapotba kerültem, hátamon fekve is mindent felülről láttam, átláttam a világegyetemen. A felismerésből egyenesen következett a logikus kérdéssorozat: miért létezik mindaz, amit látok, hallok, érzékelek, léteznek-e, léteznek-e egyáltalán, vagy csak képzelem. Úgy látszik, hogy a filozófia evolúciója minden emberi teremtmény agyában végbemegy. A legmulatságosabb azonban az volt, hogy ekkor tettem fel magamban először komolyan a kérdést: miért vagyok én és miért van egy hozzám külsőleg szinte minden porcikájában hasonlító egyén, aki nem én vagyok. „Ő nem én.” Mégis sokszor egy-egy mozdulatában, utálatos gesztusában magamat látom. Na persze, ha az embert ikertestvérrel áldja meg a sors, ez nyilvánvaló, ugyanakkor felfoghatatlanul és permanensen idegesítő.

Hasonlóan őrjítő érzés kavargat bennem folyamatosan a Czóbel kép kapcsán is, mert ez a „minden mindennel összefügg” érzet egyszerűen nem hagy nyugodni, folyamatosan piszkál és egyre újabb összefüggéseket akar velem „észrevetetni”. Közöm van hozzá, nem kevés, sőt egyre több, ahogy - biztos vagyok benne - Neked is.

Emlékszem, hogy gyerekkoromban kicsoda izgalomba hozott James Burke műsora a televízióban, ha jól emlékszem, *Összefüggések* (eredetileg *Connections*) címmel (ma már könyv formájában is hozzáférhető, sőt a youtube-on a teljes dokumentumfilm-széria megtekinthető). Tátott szájjal néztem a műsort és izgatottan vártam az újabb epizódokat, melyek többnyire egy-egy ókori, vagy középkori, rendszerint a véletlen körülmények és a nagyonis tudatos, vagy éppen esetleges invenció házasságából születő találmányokról szóltak, amelyek aztán megváltoztatták a történelem menetét. A sorozat máig tartó hatásukat is vizsgálta, a találmányok, felfedezések jelenhez millió szálal fűződő következményeit boncolgatta - rendkívül izgalmasan.

Azt hiszem, hogy abban, hogy művészettörténész, sőt kutató művészettörténész lettem, nagy szerepe lehetett, hogy szinte perverz örömet éreztem és érzek ma is a hasonló összefüggések felismerésekor. A szálak bogozása még akkor is örömömre van, ha a csomó nem is tartozik szorosan az általam kutatott területhez.

Legutóbb például Jim Jarmusch *Éjszaka a földön* című filmjének római jeleneténél tört rám hasonló, csiklandósan izgató érzés, miután Molnos Petinek kis számitógépemen levetítettem, mert még nem ismerte a filmet. München mellett egy Nyolcakat is gyűjtő barátunknál töltöttük az éjszakát és a bőséges, órákig tartó

olasz halvacscora után kissé spiccesen még múlatni akartuk az időt alkalmilag megosztott hálósobánkban. Fetrengettünk és egymás hasát fogtuk a röhögéstől Roberto Benigni utánozhatatlan karakterén, s mivel mindketten bírjuk valamennyire a digók¹ nyelvét, faltuk a toszkánosan ejtett „s” hangokon gördülő szavakat. Hiánytalan kielégülést okozott nem csak a rekeszizmainknak, de nyelvi érzékelésünknek is például a hentes szó (macellaio, toszkánosan ejtve: masselájó) zamata, melyet Benigni olyan undorral és megvetéssel ejt ki, hogy pusztán ezért az egy szaváért Oscart érdemelne. Az említett mészáros, név szerint Guido Rusticoni tette el láb alól Lolát, a szép szemű, erotikus birkalányt, ki arról nevezetes, hogy megszabadította gyötrelmes szüzességétől a Rómába vetődött toszkán taxisofőrt, bár gyónása szerint néhány zaftos-lucskos meleg tök már korábban is „szerelme tárgyává vált”. A taxisofőr defektes szexuális emlékképeivel tűzdelt konfesszióját kelletlenül hallgató pap arca megszólalásig hasonlít azokra az érdekesen vágott szemekkel megfestett fejekre, melyek Giotto freskóiról tekintenek ránk a padovai Scrovegni kápolnában. A dohányfüsttel mérgezett taxitérben szívrohammal küszködő, haláltusát vívó pap kezéből egy hirtelen fékezéskor kipotyognak a nitroglicerin kapszulák és szertegurulnak az autó padlózatán. Először egy utcai coitus látványa, majd hermafrodita kurtizán barátai miatt fékezett a tassista. E jelenetsorozat és a *Párhuzamos történetek* azon epizódja közötti párhuzam, mely szintén egy taxiban játszódik, még hozzá lesbikus fülledeztől sűrített levegőben az Oktogontól a Margit-hídon át a Kútvölgyi Kórházig, nem lehet véletlen! Ha mégis az, akkor az egyéni teremtő géniusz nem független a legfelsőbb teremtő géniusz akaratától, vagyis tényleg minden mindennel összefügg.

A filmben kb. 3-3 másodpercig többször is a sebváltókarra „téved” a kamera, melynek gombja, avagy inkább a markolata egy fekete, 8-as számú biliárdgolyó. (A Nyolcak és a biliárdozás kapcsolatáról már a katalógusban is szó esett, csak hogy az összefüggések sorát szaporítsam.) Erre a számra, a 8-asra, persze nem véletlen áll rá a szemem, de az sem lehet véletlen, hogy ez a végtelenséget is szimbolizáló golyóbis került a kis Fiorino taxi sebváltókarjára. Ez a fekete 8-as biliárdgolyó ugyanis Jarmusch egy öt évvel korábbi filmjének is kulcseleme, hogy ne mondjam, köldökpontja. A *Down by Law* főszereplője, szintén Benigni, ebben a filmben is idegenbe - ezúttal Amerikába - tévedt olaszt alakít, ki azért kerül börtönbe, mert egy civakodással végződő kártyaparti után úgy dobta homlokközépen játékpártnert a 8-as számú biliárdgolyóval, hogy az menten szörnyethalt. Éppúgy akaratlanul ölt embert, ahogy a római taxis eltette láb alól éjszakai kuncsaftját, legalábbis maga a taxisofőr úgy gondolja a filmben, hogy blaszfémikus gyónása oltotta ki az általa püspöknek vélt plébános életét.

¹ Adalék az *Enigmában* megjelent (no. 69.) Nyolcokos himnuszodhoz (...): Az olaszok magyarban használatos szlengesített megnevezésének eredete tudtommal az io dico [mondom] kifejezésből származtatható, s állítólag Isonzónál kezdték digóknak nevezni az olaszokat a magyar katonák, kik feltehetően az ellenséges hadifoglyoktól, vagy a löszünetekben ellenfeleiktől (bajtársaiktól) sűrűn hallották ezt a nyomatékosító kifejezést.

Jarmusch ezzel a 8-as számú biliárdgolyóval, mintegy szimbólum-ismétléssel idéz saját korábbi művéből, parafrázeálja saját korábbi alkotását, párhuzamokat von, sőt az egész film, mi több? mindkét film párhuzamos történetekből áll. Ennyi párhuzam!? Ennyi kapcsolódás?

Tőled sem állnak távol ezek a rafinált technikák, de most nem elemezni szeretnék, hanem mesélni, tehát visszatérnék a Czóbel képhez, illetve az Oktogonhoz. Az elemzés, az olvasóra bízva eo ipso benne lesz a következő történetben is.

Egy nap e-mailt kaptam az egyik Falk Miksa utcai üzletből, bélyeg méretű reprodukció csatolmányával, melyen a szóban forgó festmény volt „majdnem látható”. Kérdezték, hogy lehet-e Czóbel. Ilyen szüzsét: lobogó magyar zászlók a hóesésben, Czóbel esetében (is) meglehetősen furcsának tartok, de különben is, milyen zászlós ünnep lehet szakadó hóesésben? A fotó pedig olyan apró, hogy bizonyosat nem mondhatok. Kétkedtem, mert hamiskásnak tűnt a dolog, szokatlannak, „atipikusnak”. Szakmánk ezen egyik legmegvetettebb terminus technicusa azonban a történet végkifejletét ismerve is helytálló, és itt már csak a margón jegyzem meg, hogy a hamis, meghamisított, nem valódi, ál, álságos, mímelt, stb. kifejezések és azok szinonimái, illetve e szavak jelentése szintén ezer szállal kapcsolódik a *Párhuzamos történetek* Oktogon-epizódjához.

Egy nappal később „a pesti rue Laffitte” egy másik kereskedője küldött e-mailt ugyanerre a képre kérdezve. Kértem, hogy szerezzen nagyobb felbontású fotót a festményről, mert most már engem is rettenetesen izgatott a dolog. Postafordultával jött a ‘high resolution’ fotó, melyen végre már a megkérdőjelezhetetlennek tűnő szignó is szinte életnagyságúvá volt nagyítható. Mondom neki azonnal a telefonba: így már más a helyzet, ígéretes a darab, de fotó alapján nem szoktam végleges véleményt mondani, hozd el a képet és besétálok hozzátok, rápillantok. Nekem szükségem van a testi kontaktusra, bőrömmel kell megtapasztalnom a felületet, hitetlen Tamás vagyok. Az nem fog menni – mondja, de semmi gond, gyere velem, holnap reggel indulunk. Münchenben megebédelünk, ha rendben van a kép, elhozzuk, és estére már itthon is vagyunk. Ebbe szívest-örömet belementem, mert egy ottani híres-hírhedt antikváriumban nekem is dolgom volt egy Bortnyik által készített animációs film és az állítólagosan hozzá komponált Berény muzsika kapcsán, amit persze ekkor nem talált a tulajdonos.

Hajnalba indultunk, délben ott is voltunk. Besétáltunk a külvárosi aukciósház üvegpalatájába, ahol egy kis szeparéba vezettek bennünket. Rövidesen megjelent egy fehérkesztyűs, amúgy teljesen szürke legény a vártnál megdöbbentően nagyobb méretű képpel. Szempillantás alatt dőlt el a mű eredetiségének kérdése, kétséget kizáróan Czóbel kezétől és ecsetjétől kerültek színek és kontúrok a vászonra.

A képet hazahoztuk. Néhány héttel később már az új tulajdonos jelentkezett nálam, aki az Oktogontól nem messze (naná, hol máshol?) invitált találkozóra, mutatván falán új szerzeményét. Ekkor még meg sem fordult a fejemben, hogy a kép az Oktogont ábrázolja, azt a szegletet, mely abból az irodából is látható, ahova a kép került. A tulajdonosnak sem tűnt fel, nekem sem. A képbe azonban beleszeretett és megkért, hogy írjak hozzá tanulmányt. Elkezdtem hát beleásni

magam a műbe, néztem és kutattam. A kép hátoldalán szerepelt egy felirat: Ungarischer Freiheitstag 15. März 1848. Nyilvánvaló, hogy mire vonatkozott a scriptum, és persze az is egyértelmű volt, hogy a kép természetesen nem 1848-ban készült, de még csak nem is 1940-ben, ahogy az aukciósház meghirdette. Na de hogy pontosan mikor és hol készült, továbbra is kérdés maradt. Először tehát ezekre kerestem választ. Stílusa alapján 1905–1906 körülnek tűnt, a jellegzetes pesti bérházak pedig kizárták a nagybányai keltezését. A hóesés szintügy, hiszen Nagybányán csak a nyarakat töltötte Czóbel, télvíz idején Párizsban koptatta ceruzáját és ecsetjét. Párizsban azonban másfajta tricolor lobog, kizárásos alapon maradt Pest, és a piros-fehér-zöld lobogók okán március 15. tűnt leginkább ésszerűnek. Furák voltak azonban a havas háztetők, hiszen március idusán ritkán esik hó, bár magam is emlékszem néhány esetre.

Czóbel pesti tartózkodásairól alig tudunk valamit. A család lakása a Teréz körút 17. III. emeletén volt. Elmentem a címre és körülnéztem. Ekkor vált egyértelművé, hogy a képet Czóbel a körúti lakás ablakából festette. A festményen látható kis dongaboltozatos épületről korábban azt sejtettem, hogy utcai illemhely (talán ez is a regény kapcsán jutott eszembe?), melyekből mára olyan kevés maradt meg a városban. Aztán az interneten találtam egy századelőn készült fényképfelvételt (csatolom), melyen a térnek pontosan ez a részlete látható, csak éppen az ellenkező irányból, körülbelül onnan, ahol a festményen az a sakkturiszt, sötét foltá absztrahált öregasszony tipeg-topog. (XXVIII. tábla) A fotón viszont jól látható, hogy Czóbel honnan festette a képet. Jól látszik a hirdetőoszlop is, de a pisoire-nak vélt épületről a fénykép segítségével kiderült, hogy az a kontinens első (Európa második) undergroundjának méltóságteljes lejárata volt, mely akár egy korabeli haute couture divatszalon megjelenésével is felvehetné volna a versenyt. Hogy miért kellett már 1911-ben lebontani ezeket a gyönyörű Zsolnay pirogránit téglákkal kirakott lejárati építményeket, nem tudom, de feltételezem, hogy a ma is látható szecessziós ízű korlátok ekkoriban készülhettek.

Nos, van már egy „ante quem” biztos pontunk és a helyszín is kipipálva, no de mégis, pontosan mikor készülhetett a festmény? Hogy ezt kiderítsem, írtam a meteorológiai szolgálatnak, s kérdeztem, hogy 1905–1911 között mely évben hullott a hó március 15. körül. Azonnal jött a válasz, 1906. március közepén viharos széllel hófellegek érkeztek Budapest felé, s március 13-tól 15-ig kb. 4 cm hó esett, mely 16-ára virradóan, a hirtelen jött melegben elolvadt. A kezdeti bizonytalanság után azon ritka szerencsés esetté vált a kép kutatása, hogy nem csupán évre, de hónapra, napra pontosan datálhatóvá vált a mű.

Ekkor nyilallt belém a felismerés, hogy a festmény és a *Párhuzamos történetek* között, sőt Közted és a Nyolcak, Közted és Czóbel, a hely, az egykor Nyolcszögletű térnek keresztelt Oktogon és a Nyolcak között, a viharos szélben lobogó zászlók és a meteorológiai jelentések között oly sok a párhuzam, hogy itt akkor már nem hagyhatom abba.

Újabb kérdések is támadtak. Például: mi a frászt keresett Czóbel ekkor Pesten? Miért nem maradt Párizsban, hiszen 5 nappal később a Salon des Indépendants-on

**Az Abbázia kávéház az Oktogonon,
1900-as évek eleje**

kávéház is, mégis az Abbázia vált a festők törzshelyévé, mígnem a tulajdonos meg nem elégette, hogy a piktorok a napilapokból kiollózzák a nekik megtetsző illusztrációkat és festmények reprodukcióit. Készítettet háttér egy bélyegzőt a következő felirattal: „Ezt a képet az Abbázia kávéházból loptam” és a kávéházba kitett újságokat naponta végigpecsételtette. A festők válaszul zsörtölődve átvonultak az egy sarokra lévő Japán Kávéházba (ma Írók boltja) de távozásuk előtt még előző törzshelyük falára festettek egy szöveget a tulajdonos Stauernek üzenve: „Ezt a házat az Abbázia kávéházból loptam”. Szegény Stauer kapott a Nyolcaktól is néhány évvel később. 1919 tavaszán Pór Tanácsköztársaságot éltető és Berény *Fegyverbe! Fegyverbe!* kiállítású toborzóplakátjai takarták el Európa legnagyobb café-restaurantjának óriásportálját. Saly Noémi könyvében egy bizonyos Balla visszaemlékezése is olvasható: „A nagy dimenziók a kommunistáknak is szemet szúrtak és hogy a burzsisz kényelmét kissé lefokozzák, a szemben lévő Batthyány-palotában székelő Lenin-fiúk az összes utcai üvegtáblákat teleragasztották az ismeretes plakátokkal, úgyhogy a homályos helységben nappal még a Vörös Újságot sem lehetett élvezni”. Kell-e mondjam, hogy ebben a rövid idézetben is hány újabb kapcsolódási pont fedezhető fel Hozzád és a Nyolcakhoz, például Pali bátyád révén, ki az említett újság külföldi tudósítója volt, s minden bizonnyal jól ismerte Berényt is, hiszen mikor a Városmajor utcában megalakították a Kommunista pártot, Berény néhány háznyrára lakott az irodától, s véletlen-e, hogy éppen az ő rendkívül okos és művelt felesége lett Kun Béla titkárnője?

nyolc (!) képe is ki volt állítva. Nem érdekelte a sajtóvisszhang, a közönség reflexiói? Vagy miért nem Bambergben találjuk ekkor, felesége, Isolde Daig mellett, aki néhány hét múlva életet adott egyetlen közös gyermeküknek, Lisának? Tudtommal hamarosan már Nagybányán tartózkodott, lehet, hogy meg sem látogatta frissen kibővült családját Németországban?

Személyesen is ismerted Béla bácsit. Ilyen ember volt? És tudtad, hogy ő is ott lakott egykoron a közeledben? Beszélte erről? Egyáltalán, miről beszélgettetek?

A helyszín, azaz az Oktogon néhány éven belül Czóbel életében még egyszer szerepet kapott. Az az épület, melyet ablakából tisztán látott, s mely a festményen is félig látható, az egykori Abbázia Kávéház, ahol 1907 végén megalakult a Magyar Impressionisták és Naturalisták Köre, azaz a MIÉNK, amelynek kezdetől tagja volt Czóbel is. Bár a városban ekkoriban működött egy MIÉNK nevű

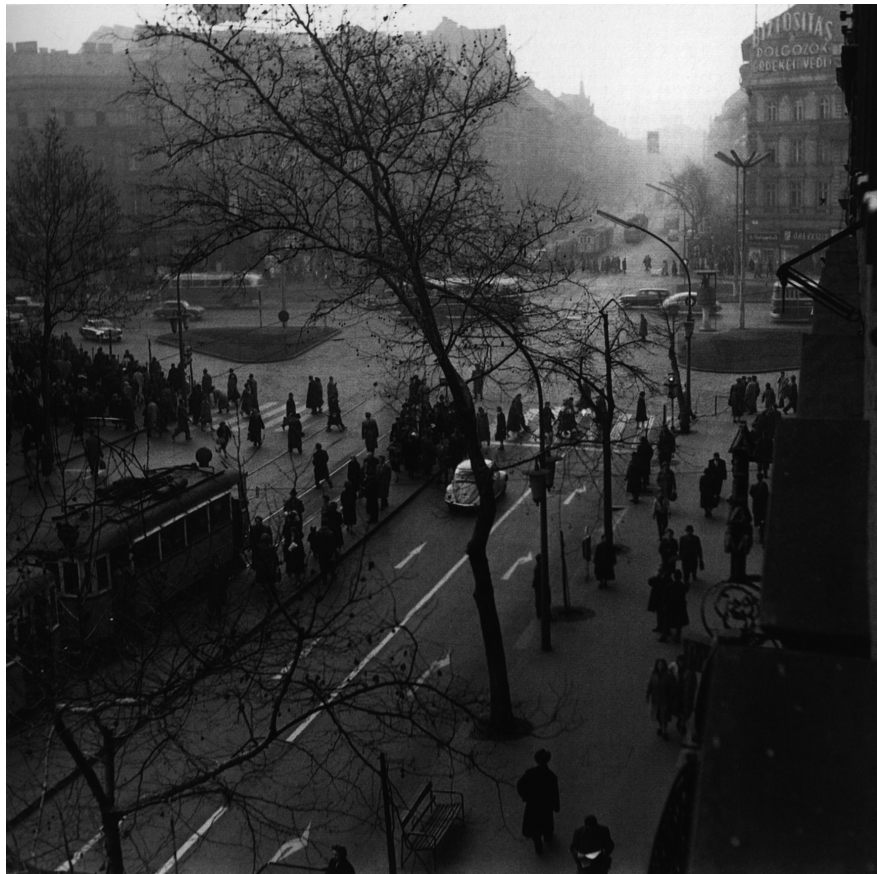

XXV. Nádler István: 2011. október 11.
Vegyes technika, 180 x 130cm. © HUNGART

XXVI. David O'Brien: Human Entropy, 2011.
Forgács Éva tanulmányához.

XXVII. Nádas Péter: Az Oktogon egy téli délutánon.
A Valamennyi fény című kötetből, Steidl Verlag, 1999.
© HUNGART

XXVIII. Archív fotó az Oktogon Teréz körúti sarkáról a Millenniumi Földalatti Vasút díszes lejáratával (Czóbelék lakása a sarki épület harmadik emeletén volt), 1900-as évek eleje. Barki Gergely leveléhez.

XXIX. Czobel Béla: Az Oktogon 1906. március 15-én, 1906, magántulajdon.
Barki Gergely leveléhez.

XXX. Czobel Béla: Párizsi utca (Kilátás a hotelszobából), 1905, magántulajdon.
Barki Gergely leveléhez.

XXXI. Czobel Béla: Párizsi utca, 1906, magántulajdon.
Barki Gergely leveléhez.

XXXII/1. Czóbel Béla: A piac sarka, 1905, magántulajdon.
Barki Gergely leveléhez.

XXXII/2. Czóbel Béla: Kislány ágy előtt, 1905, magántulajdon.
Barki Gergely leveléhez.

Az Abbáziával szemben lévő Batthyány-palota földszintjén működött a Savoy kávéház, mely sokszoros átalakítások után alig 10-11 éve szűnt csak meg. Ha jól sejtem, egykori lakhelyed ablakából éppen a Savoy-t láttad, pontosan ugyanolyan szögből, ahogyan Czóbel az Abbáziát. Csilla küldött nekem nemrégiben egy fotót, amit az ablakból fényképeztél bő 40 évvel ezelőtt. (XXVII. tábla) Micsoda pendantja ez a Czóbel képnek! Burger King van ma a Savoy helyén. Egykoron négy kávéház jelölte ki a fő irányokat az Oktogon sarkain, ma gyorséttermi láncok és bankok.

Az 1900-as évek elején nem volt mindegy, hogy ki hova tartozik, kinek melyik kávéházban van törzsasztala. A Nyolcak hamarosan a Japánban sem érezték otthonosan magukat: „Sok ellentét volt közöttünk és régiek között. Kivonultunk a Japán kávéházból és új asztalt alapítottunk a Palermóban - emlékezett vissza Márfy az újabb szakadásra. (Sokan voltak a McDonaldsban, elhúztunk és bevágódtunk a Burger Kingbe - mondják a mai fiatalok.) A Palermo kávéház ismertetése valami oknál fogva kimaradt a nagy kávéháztörténeti feldolgozásokból, pedig nem csak a Nyolcak törzsasztala volt itt, hanem Ady is sűrűn megfordult asztalai között. Tavaly nyáron a Gaumont francia filmhíradó archívumában kutakodva egy 1912-es filmfelvételen rábukkantam egy filmrészletre, mely a Palermo kávéház homlokzatával indul. Rövid jelenet, de mivel fotót sem ismerek a helyről, nagy öröm volt rátalálni, már csak azért is, mert tudtommal magyarországi archívumban a legkorábbi budapesti, városi felvétel 1914-ből való, az is csak egy tekercs.

Ha már a filmhíradóknál tartunk, az Abbáziáról - ahova persze azért a Nyolcasok is vissza-vissza jártak később -, egy sor felvétel maradt ránk, főleg 1919-ből. A Vörös Riport Filmek sorozatában a május elsejei felvonulás több eseményét is éppen az Abbázia előtt rögzítette a kamera, s a háttérben jól kivehető Berény hátborzongatóan bravúros 'üvöltő matróz' plakátjai a lobogó vörös zászlók karéjában. Hamarosan új szelek fújtak, Berény e plakátja miatt emigrációba kényszerült, a teret pedig Mussolini-térre nevezték át. Egy háború utáni újabb szélvihar visszarepítette a vörös zászlókat is és sokáig éppen a '19-es magyar kommün példaképe, a nagy Októberi Szocialista Forradalom kitörésének dátuma, azaz November 7. lett a tér neve, mely híven tükrözte tudathasadásos állapotunkat évtizedeken keresztül. A Nyolcasból 7 lett, októberből november. Ez volt a legkevesebb, amit meg kellett emészteni, s amit el kellett viselni. Ma ismét Oktogon az egykori Nyolcszög tér, de vajon meddig lesz az?

Közben eszembe jutott, hogy a kép topográfiai meghatározásával kapcsolatos déja vu érzésem honnan fakad. Jó néhány évvel ezelőtt felbukkant Czóbelnek egy másik képe, melyen ugyancsak egy utcasarok látható, de egyértelműen párizsi jellegzetességekkel, francia felirattal, stb. (XXX. tábla) Hamarosan előkerült egy újabb kép ugyanezzel a szeglettel, de a festmény hátoldalán Mikola Andrásról származó csendélet látható. (XXXI. tábla) A szakmai vita még ma sem zárult le az utcaképi oldal szerzőségét illetően, de meggyőződésem, hogy azt nem Mikola, hanem Czóbel festette. Azóta megint előjött egy újabb vászon, (XXXII/1. tábla) melyet régóta kerestünk, hiszen mint kép a képben látható volt Czóbelnek egy 1905-ös, korábban is jól ismert művén, a *Kislány ágy előtt* című festményen, a lány mögötti falon.

(XXXII/2. tábla) Mikola önéletrajzi regénye és Czóbel riportjai alapján azonosítható volt, hogy a főleg piacnapokon rögzített képsorozat az egykor a rue Edgar Quinet és a rue Poinot sarkán álló Hôtel Buon Coin emeleti szobájában készült, Mikola szobájában, amit sűrűn felkeresett Czóbel is. Izgató érzés volt persze a helyszínen járva felfedezni, hogy valóban ott készültek a művek, Molnos Péter barátomat nyakamba kapva készítettünk fotót a helyszínről, mely aztán a magyar Vadak katalógusba is bekerült.

Közben megérkeztem Bécsbe. Az Oktogonos kép mellé helyeztük a párizsi piacsorozat egyik képét, s most szinte képregénnyé alakult a falszakasz, s úgy tűnik, mintha a már említett kis öregasszony elindulna a hózáporos Budapestről, majd a másik képen megérkezne az enyhe, tavaszias Párizsba.

A sajtótájékoztatón beszéltem az Oktogonos képről is. Üzentem Neked a sajtón keresztül, ahogy Te üzentél sokaknak – a teremben lévőknek kiváltképp – Nyolcak konferenciánk megnyitásakor a művészcsoporthoz méltató ‘himnuszoddal’. Több lapban említik az Oktogont, március 15-ét és a meteorológiai szolgálatot, azaz a legfőbb kapcsolódási pontokat a *Párhuzamos történetekhez*. Hogy valóban üzenet lett-e az annak szántból, nem tudom, de az biztos, hogy közben az egyik kedvenc nótám utolsó két sora csengett a fülemben: „I wish I was a radio song, the one that you turned up”. Miközben az énekes ezt a záróstrófát énekli, fokozatosan egyre halkul a zene, arra készítve, hogy felerősítsük. Zseniális, hermeneutikai vizsgálódásért kiáltó megoldás, bár nem tudom, hogy véletlen-é, vagy tudatos, rafinált intellektus leleménye szülte ezt a par excellence zenei megoldást.

Zárom soraimat. Fogadd szeretettel születésnapodra ezt a kusza párhuzamos történetet! Isten éltesse még nagyon sokáig!

Gergő